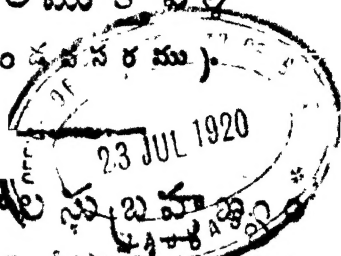




186

సునీతిముకావలి

(రెండవసంపుట)



వెంకటాద్రి సుబ్బామణ్యం

ఎం. ఏ., యల్. టి., గౌరవనీయమైనది.

1331  
10061

విజయనగరం.

చిమలపాటి రామమూర్తి అంకుశస్థాపన  
ముద్రాక్షరశాలయందుముద్రింపబడియె.

1920

21

[ Price Rs. 0-2-0.



నునీతిముక్తావళి ( రింకవనము )

73 JUL 1920

MAORAN

దేశమే దైవంబు దేశమే తల్లి  
దేశాభిమానంబు తెచ్చును సుఖము ;  
ఒకలెక్కంగక నిద్రంబు నెడలనీకు  
నానదలుగల్గెనోయనియడలికంట  
తర్తినిమకొనువరమాత్మచందనంబు  
సర్వకొల్పఁగాఁడగుచు ద్రిసంధ్యమందు  
అన్నపత్రయలిద్దినిన్ను బోపించు  
కన్నతల్లికి ముందుగను మొక్కి వయ్య  
నకపడినీరండి) నాదంబులగును  
ముదిమూస నాపాంగముగ దండెడుముము

— ౧. మేలుకొలుపు —

కావుకావంచును గాకుడుకూసే  
 నీవువేగ మెలెమ్మనిదుంపరాదు;  
 చెరువుల బాహులు చేరినీరాడి  
 పరమాత్మనకు వేగవందనాల్పేసి  
 ఫాలానబూడిద బాగుగామరయ  
 నాలయంబులజేరనదె వచ్చునాది  
 నీర్కావిధోపతినీటుఁజూడంగ  
 కూర్కూపాట్లను మానికూర్పుండవయ్య  
 రేయినలుజాలు సిద్ధించిపోయిగాను  
 తేటిబోటివృథాతానఁజేనజాట్ట  
 బూలతోటకుఁగొలవికిఁ బోవుచుండె  
 పాటుపడవయ్యనీవల భ్రమరిగతిను  
 విధుఁడుసోమరి కావునవెలది భ్రమరి  
 తనదుపట్టుననలుల నాయనకుఁగూర్చి

అప్పుడలవల్ల కన్నులుపోవుచున్న  
 మరువఁ గొనితెచ్చియొకఁగుచునుగనికెపుడు  
 ముందటవాఁకిట ముగ్ధులీడంగ  
 అందంబుగా చీమలన్ని బాటలుగ  
 మొగుముసాయల నోళ్లఁగరిచిగట్టిగను  
 మరలుచున్నవి పుట్టగరిఁజేరనెంచి      (8)  
 మిశ్రమాఁలెచ్చుచి మేల్కొల్పుచున్న  
 చిత్తమియ్యదిచూచుచీమలబాహు  
 సత్తమియలకాంతి నశియింపఁజూచి  
 పక్షులన్నియులేచి పాటలఁబాడి  
 మేల్కొల్పుచున్నవి మిశ్రమాఁయంఁగు  
 అల్లఁబూఁగఁబోకయతివేగఁలెమ్ము  
 బాలుడాఁలేలెమ్ముపవ్వళింపకుము  
 కూర్తికేసెడికాపుగులముహారెల్ల  
 తలలపైఁగూటికుండలఁ తెట్టికొనుచు  
 పాలముఁజేరఁగఁబ్రావ్దపొనువకమున్ను.      4.

గుంపులుగాఁగూడి కోలాహలంబు  
 కింపుఁగూర్పుఁగ వేగ మేగుచున్నాగు  
 పెరటిఁగొమనదూడ యరవఁగానాపు  
 నంచునుత్తరమన సంబాయబలచు  
 వాకిలిదుడువఁగ వచ్చినదాసి  
 చాకిరిముగియించి చనువేళయయ్యె  
 పొఁపుఁగొండ వెరుకఁబొద్దుబాలుఁగుడాఁగి  
 కిరణ రాజినడుమఁ గెలియూడు  
 తొంగిచూచిమరల దోబూచియాడెడు  
 కరములవిగొంచూడఁగదర వేగ 50  
 పొరుగింటితోడి బాలురుచలిపెత్తి  
 త్వగ నీతోఁగూడి బడికిఁబోవంగ  
 అరుగుదెంచిరి నారిఁ బరికింపవయ్య  
 కరములఁ బొత్తముల్లున ఫలకమును  
 వరినిటనిలచు వాంలఁ గనుము  
 అనవిని దిగుననాతండు లేచి

ననుచుదయాన లేసని హేతువేమి

నేను మొద్దుదలెను నిన్దురభోతి

గాన వేళకు లేవఁగా లేక పోతి

అన్మరొమరచితోయల బడిమాట

60

రమ్మనుమనపమ్మ రయముననశ్చ

కూరుచుండునునుచు వారినిచ్చోట

ఊగుఁగాయ చలిది యుంచునిధముగ

బాలఁడతివేగయిదములపుఁ బయదీర్చి

పండ్లవడిదోమి, మోమున బాగుగఁగి

ఒడలదోముచునిరాడి యొప్పిదముగ

మడుగుదోపతిఁ గట్టిగుడిచయన్నంబు

వడిగఁబాలురఁ గూడిబడికేగెనపుడు

—• భోజనము •—

తేముపయలన న విడనాడవచ్చుచు

భోజనంబుఁ తేమునీజఁగాన

70



నవ్వు మనోబుంగి జనదుభుజి మ  
 నవ్వు మబాగుగా ననులంగ పోయు  
 మితముగా భుజియుంప మేలినీకగును  
 వెలల బాకఁగఁదోల గలి వేటులేదు

— ౧. బట్టలు —

అగ్గి మట్టఁ గాలునర చేయు మూర్తితి  
 నిసుక వాడబట్టలెల్ల చెడును  
 బాగుగాను దికినబట్టలఁగ్గ  
 రాఁగలదు రిది కళ మ్మహాకాంతి  
 వలువల మూసి నవదీపము వాని  
 చెలులు రమ్మని నిన్ను జేరి దీయుదును  
 వదల వేసియు పేయ భావాన వారు  
 కడలు మీ సూకురొగముల రూపండుగి

— ౨. పీఠి —

అరుదెనల నిష్టవార్తలు వరలు మంప

తిన్నఁగాఁదనఁరారుచున్న బాట  
 జననితలకట్టునీలిమొదనరుకుదల  
 నడుమఁదిన్నగన్నన్నగఁబాడగనంగ  
 గల్గుచ పిటవిధానఁగ్రాలుఁగనము  
 కుడిమేడమెట్లవై నడుగిడఁదగును  
 ఎడమకునీధులనడవఁగవలయు

.. బడి ..

కేళక బడికేగివినుముచ తములఁ  
 జాలసంతోషింతుజనులువిన్నాంచి  
 పానశాలఁగాంచిభయమందనేని  
 లింటనున్నయల్లలనెంచనయ్య  
 తోడిబాబురెల్లతోడఁబుట్టినవాడు  
 గురుఁడుజనకుడనఁగవరలునయ్య  
 బడిఁగాకీతార్పించిపడవేతువేని

20

చెడుపిల్లవాడభీభీహరియందు  
 ఒజ్జలయాననీవానిరివుమయ్య  
 ఇజ్జగతిజయమెప్పుడుగలుగు  
 గోడలపై వాయగోపించిగురుమ  
 తోడిబాలురదూషించిపోషమబ్బ  
 బడిలోననుజ్జలుపాఠముల్పేర్చ  
 వడిగనీవిలునేరివల్లించువాని  
 వందించిగురునకేవలంబులప్పు  
 గించినవారంకుగినియునీపెని

100

.. అప్పు ..

అప్పుమెరింగివ్యయముజేయగాను  
 సాయమాదైవంబునర్థకీళిలను  
 అప్పుమొప్పనియార్యలందురుగాన  
 నెప్పుడుమలునకేరినెడకును

— హింస —

వెలదితోడవులనుండినఁగలఁగునట ల 110

పూలఁగోయఁగ నేడ్చెను మొక్కలటుల

భూమిపైరాలఁగాఁగొనుపూలనెవును

దోసమన్నదిలేదయ్యవీనమైన

కన్నబిడ్డలదొంగిలిగొన్నయెడలఁ

దల్లిఘోషించురీతినిదనువులెల్ల

వచ్చికాయలఁగోయఁగఁబరితపించు

ఫలములవిరాలనేనబాధలేకు

వచ్చిచ్చెట్టఁగొట్టబలవంతముగజేవ

జఁతువులయిదంపినంతచాత

కమ్ముగఁబుగఁగానకలనవలయునేని

120

నచ్చినట్టిచ్చెట్టఁదెచ్చికొనుము

హింసహింసయవరమధర్మంబటంచు

వేదములుకాస్త్రములుఘోషపెట్టుచుండ

పైసజాధముతంబులు జంతు హింస  
 యను బిరంబనిబోధించునంతనుండే  
 భూతదయ యంకురించెనీపుష్కమయిండు  
 భూతదయ లేనిపురుషునిపుట్టువేల  
 కట్టకుమజంతుపులనీవుకోపగించి  
 చంపకుమిప్పిట్టలనిలమాంసమునుగోరి  
 పూర్వవంశజుడగునశోకాన్యశ్రులను 18)  
 జంతునైద్యంపుకలలనెంతోహర్ష  
 మందినెలకొల్పె; అది మొదలందఱిపుడు  
 నేటికటకునువానినినిలిపినారు  
 భూతదయలేనిమనుజునిపుట్టువలను  
 వ్యర్థమగుగానహింసజేయంగఁబోకు,

— పట్టదల —

పట్టదలచేతఁగార్వసాఫల్యమగును  
 కాననుకంఠారువిఘ్నంబుకలుగఁను

యన్నముగుమానరాదుకార్యంబులకు  
 పట్టుచిడనాడినాడెరాబట్టుబూను

—१०. శైలువు —

అనుదినమునీటిసేతగె పరమ్యశకలక 140  
 అమ్మబువ్వచువడ్డించునట్టిచాత్ర  
 మైతలామరపాపలకాకరింబు  
 పోలములకుసస్యసమృద్ధిగొందుపరచు  
 పవనాధారమదియెల్ల కేవలకును  
 మీనములువిహరించడికోనసుమ్ము  
 పెనుమొసళ్లకుజెలగలకునికిపట్టు  
 నీటిపక్షులనెలవుచునిక్కలంపు  
 తల్లిపూవులుదపరాదుతానమిదియ  
 రక్కనులునూర్యచంఘ్రలయుక్కడను  
 నిక్కొలనెదానమాదుడుచక్కనమృత 150

—१. నిజము .—

నిష్ఠుగంబనిసీత్రనిజమువీక్షకుము  
 కష్టంబుతన్నేనిఁగాందినఁగాని  
 శాజ్యసంపదఁబాసిచంద్రమతిరమ్మ  
 కాటికావరియొక్కడగండ్లఁగడిచి  
 సౌఖ్యమందఁజెతుడిచారిశ్చంద్రవతి  
 నత్యనంధతమమునువెంగునిజము  
 భర్తజేవతయూతిమృతంబనంగ  
 నలరుధర్మజుఁడొక్కనాడనృతమాడ  
 నరకనందర్యనుబాయెకాటిముదలు  
 ననృతమాడంగఁకగజేకననినండు

160

—२. దానము .—

అంధులకుమూగలకువికలాంగులకును  
 చేయుదానమెజగమున శ్రేష్ఠమము

సోమశతనంబుఁ బాల్పొసేసాకుఁ గటల  
 జెంచఁబోకుమనీదునీనిముఖమనను  
 ఇంటివారినివస్తుంచియిరుగుపొరుగు  
 జారలకుదానమొనఁగినఫలములేదు  
 ఆకలిఁగొనువారికన్నఁబిడంగ  
 నీకుఁబుణ్యమఁచాలనిజముగఁగల్గు  
 బీదలకుఁజేయుదానమెప్రీతిఁగూర్చు  
 దైవమునకెల్లవేళలధర్మమగుట

170

— ౧. మృధూక్తి. —

మాటమ్మదువై ననుఖవసుమనుజుడవని  
 పలుకుమేవేళమ్మదువులేభాషణముల  
 నొరుమంచిదై నమారుమందిదనెడి  
 యార్యవాక్యమెఱుంగనహామగును

— ౨. నుగుణములు. —

మాటలాకుమనీవుచాక్షాక్షణము



బూటకంపునటనఁబోన్ నోయమయ్య  
 చెప్పఁబోకుముడంబంబులెప్పుడైన  
 గొప్పతనమనిభ్రమఁజెందికోరినీవు  
 అరియమువదలుచూయనహనబుద్ధి  
 వినయంబుతోడుతవేక్కవర్తింపు 187.  
 తప్పుఁజేసినదాసమెప్పుకోదగును  
 కప్పిపుచ్చఁగరాదుకలకాలమదియు  
 నేరంబులెప్పుడునీవుచెప్పకుము  
 గౌరవింపుముగురుఁగోరినీవెపుడు  
 గుర్కార్దులచెలిమిదుట్టుఁజేయు  
 మర్మముంచకవారిమహిమదఁబెట్టు  
 ఇలఁబెంకునుమ్మునీకితమలధనము  
 తలవగఁబోకుముట్టుఁగదానినపుడు

—\* సాహసము \*—

నంనదలనుఁజూసిజయఁజువనుంధర

నీవయూరశ్చిసల్పఁడులుగాని  
 ధైర్యబక్ష్మివిడువదర మెశీవింకఁగ  
 శరణమగునుగాదెమరణ మొకటి

### సంఘము

సంఘములలో నమసలఁగజనుఁడులు<sup>త్తి</sup>  
 ఒంటరిగానానజరియింప నొప్పదిలను  
 తప్పలొరులుసేయఁదగునుక్షమింప  
 బస్పిఁటంచునీవెప్పుడెనిచుచును  
 ముదునలులమన్ననయెనికుముఖ్యధర్మ  
 మగునువారిదీవెనలచేసగుచుమేలు  
 సభలమర్యాదల నెఱింగిసంచరింప  
 నౌరపమునెల్లెడలనీవుకాంచఁగలవు  
 సభలలోసిగ్గుపడరాదుజనులుదారు  
 జగదమాడంగఁజెల్లదీజగమునందు  
 సదునఁదగుఁబద్ధతులచొప్పుకజగాన

కుడువరెన్నకుఁగడగండ్లఁగూర్చితరగ  
 సంపదలఁదులఁదూఁగెడిజనునకిలను  
 బందుగులునేనులునుచాలమందిగలరు  
 అపదలవేళమోమైఁజూపరయ్యె  
 అపదలనీవుబందుగువగుముభువిని  
 ఏకాలముననై సవితరులనీవు  
 చీకాకుఁబెట్టఁగఁజెల్లదుదుమ్ము

.. చందమామ ..—

ఆనమావంగిభూమినితాకుచున్న  
 యట్టిదోడనిఁబొగ్గిఁబుట్టిమొదల  
 అంబరంబనుసరోవరఁబునకును  
 చుక్కలనుతమ్మిపూవులవ్రక్కరేయి  
 నాల్గుజాములునహరించి నాట్యమాడు

రాజహంసరంబుకాడొక రాజదలచు  
 కరములఁబరసియమ్మతంబుఁగుటియురాజు  
 వెలుఁగువెదఁజల్లుఁజీకటియులికిపడుచు  
 చిచ్చుఁజొచ్చుచునిచ్చులుఁజేయుకార్య  
 మగవడమినాకరత్కాలయాదునులను  
 పాలసంద్రముఁద్రచ్చెడుభారమూసి  
 మేటితాబేటివెన్నునమెల్లగాను  
 మంథరాద్రినిఁగర్వఁబుమధ్యనిలపి  
 వాసుకింద్రాటిఁగఁపెనవేసిచుట్టి  
 అమరులనురులునిరుదెలఁదలఁబట్టి  
 గిలకరింపంగబుట్టెనాచలివెలుంగు  
 వ్రీతిక్షీరాబ్ధినవసేతపిండమనఁగ  
 హరుఁజటాజూటమేయలయాకసంబు  
 అచటగంగమ్మదనరారునామెయొక్క  
 నుండరంబగుహృదయూహవింశతుఁచు

ఎంచితలలోనఁ జనుదురునుండుకొందు  
చంద్రశేఖరుఁడలరాదుజగతిలోన

సంపూర్ణము















10581

